

assimilation of knowledge, abilities, skills necessary for survival in nature and society, preparation for adult life using moral imitation, punishment, physical exercise through customs, rites, rituals, holidays, traditions, laws, books. The aim of monogamous family education at the era of antiquity was development of the morality of children, their preparation to the further life in various institutions using physical punishment, conversations, a positive example of adults, art, philosophy, public opinion, laws. In pre-Christian family model the attitude of parents to children was not humane, but emerging view of the need to educate surviving children in order to prepare for biological and later social survival.

Key words: family, pre-Christian family model, social education, family education.

Стаття надійшла до редакції 16.09.2013 р.

Прийнято до друку 25.10.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Рижанова А. О.

УДК 159.922.7(1-4)''18-19''

Т. В. Янченко

ЗАРОДЖЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПЕДОЛОГІЇ ЯК НАУКОВОЇ ГАЛУЗІ У США І ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ (КІНЕЦЬ ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.)

Модернізація національної освітньо-виховної системи передбачає її інтеграцію в європейський та світовий соціокультурний простір. А відтак важливим завданням Української держави є переорієнтація функціонування школи на принципи гуманізму та дитиноцентризму, створення умов для розвитку особистості. У зв'язку з цим особливого значення набувають дослідження, присвячені проблемам розвитку зарубіжної педагогіки та інших наукових галузей, що стосуються дитинства.

До таких наук відноситься й педологія, що виникла у кінці ХІХ ст. у США та ставить за мету комплексне вивчення дитини у процесі її розвитку.

Аналізу основних засад педології присвячені ґрунтовні дослідження О. Сухомлинської. У дисертаційних роботах Л. Дуднік, І. Болотнікової, Ю. Литвиної Л. Смолінчук, Н. Кошечко педологія розглядається як комплексна науково-практична галузь, що охоплює розвиток, освіту й виховання дітей. Н. Дічек, О. Петренко торкаються проблеми теорії та практики педології у контексті вивчення різних аспектів функціонування національної освітньо-виховної системи у 20-ті роки ХХ ст.

Метою пропонованої статті є характеристика педології у період її становлення як наукової галузі у США та Західній Європі у кінці XIX – на початку XX ст.

Зародженню, розвитку та поширенню педології як наукової галузі сприяли соціальні та загальнонаукові чинники. До соціальних чинників розвитку педології ми відносимо:

1) інтенсивний розвиток економіки у США та країнах Західної Європи у кінці XIX ст.;

2) використання у промисловості та сільському господарстві передової на той час техніки, що вимагало достатнього рівня освіти громадян;

3) необхідність удосконалення діяльності навчально-виховних закладів, приведення її у відповідність з потребами суспільства;

4) законодавчі акти, прийняті у США та Західній Європі, спрямовані на поширення освіти, реформування освітньої галузі та запровадження здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховну систему (закони про обов'язкову початкову освіту, закони про обмеження дитячої праці, прийняті у розвинутих країнах світу; закон про виборні шкільні комітети, постанови про державні субсидії на користь суспільних шкіл в Англії; «Загальні постанови про народну школу і підготовку вчителів» у Німеччині; постанови про шкільне самоуправління, про спільне навчання хлопчиків і дівчаток у США) [4, с. 207 – 209];

5) демократичні процеси, що відбувалися у США та країнах Західної Європи, вимагали дотримання у суспільному житті ідей рівності, гуманізму.

Загальнонаукові чинники зародження, розвитку та поширення педології такі:

1) успіхи та досягнення багатьох наук, що стосувалися різних аспектів життєдіяльності людини: біології, фізіології, медицини, антропології, етнографії, психології;

2) становлення тих галузей психології, що безпосередньо пов'язані з розвитком дитини, її навчанням і вихованням;

3) розвиток різних течій реформаторської педагогіки (експериментальна педагогіка, вільне виховання), які методологічно пов'язані з педологією;

4) досягнення як суспільних, так і природничих наук, що вносило суттєві зміни у зміст шкільної освіти.

Російський дослідник Є. Балашов називає «першим реальним явищем у педології» працю німецького фізіолога В. Прейера (1841 – 1897) «Душа дитини», видану у 1882 р. Автор заклав основи систематичного вивчення природи дітей, прослідкувавши розвиток дитини впродовж перших 36 місяців її життя [2, с. 4].

Російський переклад цього твору вперше був виданий у 1891 р. за редакцією І. Сікорського, який наголошує на його важливості для

подальшого розвитку дитячої психології та педагогіки. Окрім того, він зазначає, що принципи виховання мають витікати, насамперед, з психології, а також з фізіології та гігієни [9, с. 1].

В. Прейер зосередив свою увагу на психічному розвитку дитини, спостерігаючи за змінами, що відбуваються з його сином з часу його народження до трьох років, та, вносячи відповідні записи у спеціальний щоденник. Він зазначає, що послідовність розвитку усіх дітей однакова, відрізняються тільки його темпи. Важливу роль у формуванні усіх психічних процесів, на думку вченого, відіграє спадковість. «Душа новонародженої дитини не є аркушем білого паперу (*tabula rasa*)... Спадковість має для психогенезису по меншій мірі таке ж значення, як і власна діяльність. Людина виявляється не вискочкою, духовний розвиток якої обумовлений тільки власним досвідом; на її долю випадає оживити і розвинути далі успадковані задатки, ці сліди досвіду та діяльності її пращурів» [8, с. 8 – 10]. Отже, В. Прейер визнає такі чинники психічного розвитку та формування особистості, як діяльність і спадковість.

Виховання він розглядає, насамперед, як засвоєння дитиною соціального досвіду попередніх поколінь і культури суспільства, а головним його принципом вважає природовідповідність [8, с. 11].

Наголосимо, що термін «педологія» не існував у цей час, але В. Прейер проголошує ідеї, що становлять сутність педології і стосуються дослідження особистості дитини у процесі її розвитку та використання результатів даних досліджень у педагогіці. «Психогенезис є необхідною основою педагогіки. Тільки вивчення духовного розвитку малої дитини може дійсно поставити на ноги виховання та викладання». Для назви запропонованої ним наукової галузі, що має становити основу педагогіки, бути її важливою частиною, вчений використовує термін «фізіологічна педагогіка» [8, с. 11].

Термін «педологія» виник у 1893 р. в США. Його автором є американський психолог О. Хрісман. На його думку, педологія – це наука, що має за мету всебічне вивчення дитини [1, с. 224]. В останнє десятиліття XIX ст. О. Хрісман був редактором журналу «Педологія», що виходив у Канзасі [10, с. 1]. У 1896 р. він написав роботу «Педологія – проект наукового вивчення дитини». Засновником даної наукової галузі небезпідставно вважається американський психолог С. Холл (1844 – 1924), учнем якого й був О. Хрісман.

У 1883 р. С. Холл створив при Балтиморському університеті першу у США експериментальну лабораторію, у якій здійснювалися дослідження психологічного розвитку дітей, переважно підліткового віку. Він також був засновником та редактором перших журналів, присвячених проблемам вікової психології «Педагогічний семінар і журнал генетичної психології» і «Журнал педагогічної психології» [6, с. 107].

У своїй лабораторії С. Холл досліджував дітей, розробивши для них спеціальні опитувальники, метою яких було вивчення різних сторін їх

психіки. Спочатку такі опитувальники призначалися для вчителів і їх зміст торкався відомостей про уявлення дітьми оточуючого світу. Потім зміст анкет значно розширився, з'явилися спеціальні анкети для дітей, вчителів, батьків. Відповідаючи на питання, діти повинні були розповісти не тільки про свої знання, уявлення про світ або ставлення до інших людей, але і про свої переживання, моральні та релігійні почуття, спогади, радості, хвилювання. Отримані відповіді статистично оброблялися, що дозволяло створити цілісну картину психологічних особливостей дітей різного віку. Матеріали, отримані С. Холлом у процесі досліджень, давали підстави для розробки комплексних характеристик дітей, аналізу їх проблем [6, с. 108]. Це був початок практичного втілення ідей педології у життя, насамперед у діяльність навчально-виховних закладів.

С. Холл вів активну пропаганду педологічних ідей, виступаючи з лекціями в різних містах, що забезпечило їх величезну популярність. У 1894 р. в США нараховувалося вже 27 лабораторій для вивчення дітей; у 1904 р. – 50 лабораторій і кафедр педагогіки, заснованих учнями С. Холла, а у 1910 р. – більше 100 лабораторій. Психолог Л. Вітмер, який, як і С. Холл, пройшов практику у Німеччині в лабораторії В. Вундта, відкрив першу в США психологічну клініку в університеті штату Пенсільванія. Він проголосив необхідність підготовки педагогів і психологів для роботи з дітьми, які мають труднощі у процесі шкільного навчання. На початку ХХ ст. майже в усіх американських університетах читалися курси педології, при жіночих товариствах і вчительських спілках діяли відділи педологічних досліджень [2, с. 5].

Наголосимо, що лідерство у культивуванні ідей педології, на думку вченого, належить США не випадково. «В Америці, у молодій республіці, для якої нехарактерні традиції Старого Світу, яка зберігає живе та вільне ставлення до кожного людського індивіда, оскільки він є справжнім виявом життя, школа і церква, держава і сім'я мають пристосуватися до нього, якщо хочуть закріпитися на твердих, істинних засадах добра. Америка не брала якої-небудь значної участі у розвитку природничих наук, і тепер культивуванням у себе різних галузей великої науки про людину ніби хоче заглибити свою колишню відсталість» [12, с. 71].

У цей час ідеї педології поширюються й на теренах Європи і, загалом, у світі, зокрема, завдяки існуванню спеціальних педологічних журналів. Їх – три у Німеччині, два – у Франції, по одному – в Англії, Іспанії, Італії, Росії та Японії. Окрім того, педологія «представлена спеціальними відділеннями в університетах або входить до програми більшості значних психологічних, філософських та педагогічних товариств», що діють практично в усіх країнах світу. Проводяться спеціальні літні педологічні курси для вчителів, видається наукова література з педології [10, с. 2 – 4]. Це свідчить про значну зацікавленість педагогів, вчителів, представників громадськості ідеями педології та

пошуком можливостей удосконалення на їх основі освітньо-виховної практики.

Значного поширення набула педологія у Бельгії, де видавався часопис «Педологічний щорічник». В Антверпені діяла педологічна лабораторія, у Брюсселі відкрилась вища школа педологічних і психологічних знань [5, с. 42].

У багатьох країнах світу у цей час створювалися педологічні товариства. У 1894 р. була організована Британська асоціація з вивчення дитини в Единбурзі. Метою її діяльності було поглиблення розуміння природи дитини та вироблення адекватних наукових методів виховання. Асоціація видавала журнал «Педолог», котрий через деякий час був перейменований у «Вивчення дитини». У 1899 р. в Парижі було створене Товариство з психологічного вивчення дитини, яке видавало свій «Бюлетень». Усього в Європі діяло 5 педологічних товариств [2, с. 7].

Уже з 1903 р. були здійснені спроби скликати Міжнародний педологічний конгрес. Але тільки у 1908 р. при 6-му Міжнародному конгресі психологів, що проходив у Женеві, була організована тимчасова комісія з підготовки Всесвітнього конгресу педологів. Як наслідок, у 1911 р. в Брюсселі відбувся 1-й Міжнародний педологічний конгрес. У його роботі брали участь вчені-педологи з 22 країн Європи й Америки, у тому числі й представники Росії. На конгресі працювало 5 секцій: 1) загальної педології; 2) антропології, біології та шкільної гігієни; 3) дитячої психології; 4) педагогіки нормальної та ненормальної дитини; 5) соціології дитини. Учасники конгресу розробили основні засади нової науки. Педологія була проголошена як біосоціальна наука, що спирається в описовій частині на філософію, педагогіку та історію, в догматичній частині – на філософську частину педагогіки, а в аналітичній частині – на психологію, фізіологію та педагогіку [2, с. 8].

Зазначимо, що у той же час замість терміну «педологія» і в США, і в Європі часто використовували словосполучення «наука про дитину» («Child Study»). Французький вчений Г. Компейре запропонував для науки про дитину назву «пайдоскопія» [1, с. 225 – 226]. Але найбільш поширеним, зокрема, в Росії виявився саме термін «педологія».

Новизна педології полягає у її комплексному, міждисциплінарному характері, що забезпечує гуманістичні підходи до проблеми розвитку дитини, її навчання та виховання. На думку С. Холла, наука про дитину «не має собі подібних і почасти є психологією, почасти антропологією, почасти медициною та гігієною». Вона також торкається етико-філософських аспектів життєдіяльності дитини, має практичне значення для педагогіки [10, с. 5 – 6]. Окрім того, вчений визнає педологію головною частиною генетичної психології (галузь психологічної науки, що наголошує на неможливості вивчення психології людини без знання особливостей її фізичного та фізіологічного розвитку) [10, с. 1].

Своєрідність педології полягає саме в зосередженні в ній багатьох наукових дисциплін і методів, «котрі не знали до цього часу такого поєднання» [10, с. 6].

Наголосимо, що предметом педології вчений називає «коло від юнацького віку одного покоління до юнацького віку іншого покоління відповідно до виховання нашого часу». Тобто педологія відразу була спрямована на практичні потреби виховання, була безпосередньо пов'язана з ним, мала на меті як наука про дитину «надати вихованню науковий або філософський характер» [12, с. 72]. Окрім того, зазначимо, що, на нашу думку, у даному випадку під юнацьким віком С. Холл розуміє саме дитячий вік від народження дитини і до часу фізичної, психологічної та соціальної зрілості.

Прихильником ідей педології є й шотландський психолог У. Друммонд. Він визнає провідну роль С. Холла у здійсненні педологічних досліджень [3, с. 8].

У. Друммонд пропонує визначення цієї наукової галузі й наголошує, що під педологією варто розуміти «вивчення дітей за допомогою сучасних наукових методів» [3, с. 1]. Він порівнює педологію з астрономією та метеорологією, оскільки вивчення зірок чи погоди здійснювалося завжди з часу існування людства, а названі науки виникли набагато пізніше. Так само й дослідження особистості дитини проводилися з найдавніших часів, а педологія з'явилася тільки у кінці ХІХ ст. [3, с. 1 – 3].

У педології можливим є, як цілісне вивчення особистості дитини, так і вивчення «одного предмета», що стосується розвитку та поведінки дитини: страх, гнів, іграшки, сміх, плач, почуття «я», пристрасть до колекціонування, готовність до школи [10, с. 18].

Дитина стає центром досліджень різних наукових галузей – психології, фізіології, медицини, анатомії, антропології. Педоцентризм педології полягає у тому, що на основі результатів цих досліджень вона передбачає побудову дитиноцентрованої навчально-виховної системи, за умови функціонування якої діти отримують можливості вільного всебічного розвитку.

Оскільки педологія ґрунтується на ідеях педоцентризму та гуманізму, вивчення дитини не повинно шкодити її розвитку, а, навпаки, сприяти йому. Такі думки С. Холл висловлює для противників педології, які критикують цю науку і не вбачають у ній користі для педагогічної діяльності [10, с. 7 – 9]. У. Друммонд у свою чергу спростовує поширену на той час думку, що вивчення особистості дитини може нашкодити їй. «Вивчення дитинства не може бути не вигідним для дітей, якщо воно допомагає нам краще розуміти їх, і, якщо без такого розуміння ми повинні діяти помилково у своєму спілкуванні з дітьми» [3, с. 27].

Інші критики педології вбачають у ній лише частину психології дорослої людини, «нову стежку, що веде до старої галузі загальної психології дорослої людини». С. Холл знаходить для них аргументи,

котрі доводять доцільність існування педології як окремої наукової галузі. Він нагадує про наявність значної кількості психічних явищ або фактів, характерних для дитини, що зникають задовго до досягнення нею зрілого віку: нібито безпідставний і незрозумілий страх, гра з ляльками, уявні друзі, незвичайна мова, повзання. Всі ці явища можна вивчити тільки у дитинстві, але вони є важливими для подальшого формування особистості людини. Окрім того, вони допомагають з'ясувати певні ознаки цілих народів. Так, окремі звуки і слова дитячої мови можна порівняти з діалектами мови її народу і, у такий спосіб, розглянути можливі шляхи формування цих діалектів, а дитячі страхи подібні до народних вірувань [10, с. 12 – 15]. Тому педологія виходить за межі традиційних психологічних досліджень.

У. Друммонд наполягає на тому, що для педології є важливим комплексне дослідження особистості дитини, а не тільки специфіка її психічного розвитку. За його твердженням, «значна частина вивчення дитинства – це зовсім не психологія» [3, с. 28]. Відповідно до цієї думки У. Друммонд досить своєрідно визначає предмет педології. «Вся дитина йде до школи, і тому предметом нашого вивчення є вся дитина, її тіло, розум і душа» [3, с. 28]. У запропонованому визначенні предмета педології зосереджена як ідея комплексності досліджень дитини, так і практична спрямованість результатів даних досліджень на школу та педагогіку.

Між дітьми та дорослими існує безліч відмінностей, а відтак існування окремої науки, що вивчає дитину цілісно, в усіх її зв'язках та опосередкуваннях, є доцільним. «Діти – не маленькі дорослі з усіма розвинутими здібностями тільки у зменшеному масштабі, а особливі і відмінні від нас творіння... Діти пристосовуються до середовища, але їх манера тримати себе, їх мислення не подібні до наших» [10, с. 24]. Тому зрозуміти поведінку дітей, специфіку їх розвитку тільки за допомогою самостережень і згадок про своє власне дитинство, неможливо. Необхідні систематичні наукові дослідження особистості дитини, які стануть основою для подальшого навчання, виховання та розвитку дітей. Доцільним є ведення спеціальних журналів, у яких міститься інформація про успіхи у навчанні, об'єктивні дані та поради лікарів щодо здоров'я дітей, думки батьків і навіть результати досліджень антропологів. Такий журнал С. Холл вважає найкориснішим документом, який допоможе дитині дізнатися про свої недоліки та переваги, вибрати професію.

Окрім того, У. Друммонд також наголошує, що дитина дуже відрізняється від дорослої людини, і це слід ураховувати як в педології, так і в педагогіці. «Дитина не є просто мініатюра дорослої людини. З точки зору фізичного й духовного розвитку дитина на стільки відрізняється від дорослої людини, ніби вона належить до зовсім іншого виду» [3, с. 45].

Метою вивчення дитинства є збір фактів про дітей і виклад їх, у такій формі, у якій вони можуть бути використані науковцями та фахівцями-практиками [3, с. 5]. Щоб довести користь педології та

показати необхідність всебічного вивчення дитини, У. Друммонд наводить приклад про одну з причин розумової відсталості дітей. «Як тільки на сцені з'явилася наука, стало очевидним, що для лікування тупості потрібно визначити й усунути її причини. Тому тупих дітей почали досліджувати, і скоро було зроблене відкриття, що значна їх частина страждає від носового завалу, викликаного носовими поліпами... Безпосередньо після видалення поліпів, яке виконувалося шляхом хірургічної операції, в дитині відбувалися значні зміни. Більшість дітей після такої операції ставали живими та здібними» [3, с. 6]. Подібні факти свідчать, що тільки комплексне дослідження особистості дитини, насамперед стану її здоров'я, особливостей фізичного і психічного розвитку створює умови для її виховання та навчання. Тому педологія має практичне значення для педагогічної діяльності.

Зазначимо, що У. Друммонд і С. Холл, висувають певні вимоги до особистості фахівця-педолога, який повинен володіти не просто сумою наукових знань, а спеціальними способами наукового мислення, вміти отримувати факти, порівнювати, аналізувати й узагальнювати їх [3, с. 12]. Такі вміння необхідні, насамперед, для здійснення досліджень, що стосуються особливостей розвитку дитини. Говорячи про важливість педології для педагогіки, С. Холл наголошує, що вчитель повинен знати, як предмет, який він викладає, так і «природу та здібності» учнів [10, с. 21].

Наголосимо, що педагогіку С. Холл розглядає, як «науку про природу людини та мистецтво довести цю природу до досконалої зрілості» [11, с. 155]. Отже, перша частина педагогіки («наука про природу людини») поєднує у собі психологічні та антропологічні начала, а друга – є мистецтвом удосконалення людини та її природи.

С. Холл наводить приклад того, як дослідження інтересів дитини впливає на її навчання. Інтерес розвиває увагу, мислення, зменшує напругу при вивченні предмета. Вчений вважає загальновідомим той факт, що «вчитель може скоротити шлях навчання, якщо він знає про улюблені розваги та заняття своїх учнів, про їхнє життя за межами школи». Визначення та класифікація цих інтересів є одним із завдань дослідження особистості дитини. Інтереси дітей мають стати критеріями для розробки періодизації їх розвитку. Методи навчання і навіть навчальні предмети повинні відрізнятися в ці періоди. Варто побудувати «криві, що позначають роки, коли головні культурні інтереси досягають найвищого рівня розвитку, а потім починають знижуватися. Це дасть нам можливість точно визначити, які предмети слід вивчати раніше, а які пізніше, без примусу і без втрати часу найкращого сприйняття і найвищого підйому здібностей» [10, с. 21 – 22].

До «побічних» переваг вивчення дітей належить встановлення зв'язку між школою та сім'єю. «Учитель перестає дивитися на дітей, як на маріонеток, яких зібрано в неподільний клас, а ставиться до них, як до вільних особистостей, пов'язаних з його серцем симпатією, бажає знати

хоча б щось про їхні сім'ї, починає спілкуватися з їхніми батьками» [10, с. 22].

Ще однією перевагою вивчення особистості дитини є встановлення принципу послідовності та наступності навчання і виховання дітей, оскільки діяльність вихователки дитячого садку та університетського професора можуть бути поєднані вирішенням одного завдання [10, с. 22 – 23]. Дотримання цього принципу сприяє розвитку дітей, удосконаленню освіти і виховання.

Отже, С. Холл та У. Друммонд обґрунтовують право педології на існування як самостійної комплексної науки, що поєднує у собі ідеї психології, антропології, гігієни, медицини, філософії та етики, а також безпосередньо пов'язана з педагогікою.

Однак вже в 20-ті роки ХХ ст. в західних країнах почали висловлюватися думки про кризу основ педології, її еkleктичність, відсутність єдності між представниками різних наукових дисциплін, які ведуть дослідження в руслі єдиної науки про дітей. Як зазначає Є. Балашов, «педологія досить швидко почала втрачати значення самостійної науки і розпадатися на складові з інших дисциплін». Незважаючи на те, що в 20-ті – 30-ті роки педологічні дослідження на Заході продовжувалися, ця наука знаходилася в стані занепаду [2, с. 9].

Зазначимо, що у Радянському Союзі 20-ті роки ХХ ст. були періодом розквіту педології. Вона визнавалася й підтримувалася владою, оскільки виступала як науково-методологічна основа виховання підростаючого покоління, формування «нової» людини, що відповідало вимогам комуністичної партії та держави.

Отже, педологія зародилася наприкінці ХІХ ст. в США. Ідея створення спеціальної науки про дітей належить американському психологу С. Холлу [7, с. 128]. Активне поширення педології в європейських країнах та Російській імперії на початку ХХ ст. зумовлене її орієнтацією на практичні потреби школи, оскільки педагоги мають багато проблем, пов'язаних не тільки з навчанням та вихованням, а й з фізичним, психічним, соціальним розвитком, здоров'ям, соціалізацією дітей. Їх вирішення потребує комплексного підходу, який може забезпечити педологія.

Список використаної літератури

1. Ананьин С. Педологія / С. Ананьин // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина ХІХ – ХХ ст.): Хрестоматія / [упоряд. Л.Д. Березівська]. – К.: Науковий світ, 2003. – С. 224 – 234. **2. Балашов Е. М.** Педологія в Росії в першій третині ХХ століття / Е. М. Балашов. – СПб.: Нестор-Історія, 2012. – 192 с. **3. Друммонд У.** Введення в вивчення дитини / У. Друммонд. – М.: «Московське книговидавництво», Товариство типографії А. І. Мамонтова, 1910. – 385 с. **4. Історія педагогіки:** навчальне посібник для педагогічних університетів / [под. ред. А. І. Пискунова]. – Ч. 2.

С XVII в. до середини XX в. – М.: ТЦ «Сфера», 1997. – 304 с.

5. Кошечко Н. Проблема розвитку дитини у педологічних працях Степана Ананьїна / Н. Кошечко // Шлях освіти. – 2006. – № 3. – С. 41 – 46.

6. Марцинковская Т.Д. История детской психологии / Т. Д. Марцинковская. – М.: Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 1998. – 272 с.

7. Нариси історії українського шкільництва. 1905 – 1933 / [за ред. О. В. Сухомлинської]. – К.: «Заповіт», 1996. – 302 с.

8. Прейер В. Душа ребенка: наблюдение над духовным развитием человека в первые годы жизни / В. Прейер / [под ред. В. Динзе]. – СПб.: Изд-во О. Богдановой, 1912. – 298 с.

9. Сикорский И. А. Вступление / И. А. Сикорский // Прейер В. Душа ребенка / [под ред. И. А. Сикорского]. – СПб.: Издание А. Е. Рябченко, 1891. – С. 1 – 18.

10. Холл С. Наука о дитяти (педология) и ее отношение к воспитанию / С. Холл // С. Холл Собрание статей по педологии и педагогике. – М.: Московское книгоиздательство, 1912. – С. 1 – 26.

11. Холл С. Новая психология как главная составная часть общего образования / С. Холл // С. Холл Собрание статей по педологии и педагогике. – М.: Московское книгоиздательство, 1912. – С. 142 – 158.

12. Холл С. Педология как основа точной педагогики / С. Холл // С. Холл Собрание статей по педологии и педагогике. – М.: Московское книгоиздательство, 1912. – С. 71 – 91.

Янченко Т. В. Зародження та розвиток педології як наукової галузі у США та Західній Європі (кінець XIX – початок XX ст.)

Автор статті характеризує основні засади розвитку теорії та практики педології як науки про комплексне вивчення дитини у процесі її розвитку в зарубіжних країнах у кінці XIX – на початку XX ст. У статті висвітлюються ідеї американського психолога С. Холла та шотландського психолога У. Друммонда стосовно доцільності існування окремої науки про дитину та значення педології для освіти та виховання дітей. Особлива увага звертається на визначення цими вченими мети, завдань і предмета педології.

Ключові слова: педологія, дитина, розвиток, особистість.

Янченко Т. В. Зарождение и развитие педологии как научной отрасли в США и Западной Европе (конец XIX – начало XX вв.)

Автор статьи характеризует основные принципы развития теории и практики педологии как науки о комплексном изучении ребенка в процессе его развития в зарубежных странах в конце XIX – начале XX вв. В статье освещены идеи американского психолога С. Холла и шотландского психолога У. Друммонда относительно целесообразности существования отдельной науки о ребенке и значения педологии для образования и воспитания детей. Особенное внимание обращается на определение этими учеными цели, задач и предмета педологии.

Ключевые слова: педология, ребенок, развитие, личность.

Yanchenko T. V. The origin and development of the pedology as scientific branch in the United States and Western Europe (end of XIX – beginning of XX centuries)

The author defines social and scientific conditions of pedology as science about the integrated study of the child during development and describes the basic development's principles of the theory and practice of pedology in foreign countries in the end of 19th and begin of 20th centuries. The article highlights the ideas of the American psychologist S. Hall and Scottish psychologist W. Drummond on the desirability of a separate science about the child and pedology's importance for education and upbringing of children. Special attention is drawn to the definition of the goal, assignments and subject of pedology by these scientists. The advantages of investigation of the child's personality for the functioning of the school are described. Practical realization of the ideas of pedology has occurred in the course of specialized laboratories, companies and other organizations, established to study of children and use the information for their education and upbringing. The features of pedology in 20 years of the twentieth century are summarized.

Key words: pedology, child, development, person.

Стаття надійшла до редакції 16.09.2013 р.

Прийнято до друку 25.10.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Грищенко С. В.